

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

№ 5-4/4023 г.

На основание чл. 84, ал. 1 и 2, и чл. 88, ал. 1 от *Закона за опазване на околната среда* (ЗООС), чл. 26, ал. 1, т. 1 и ал. 2 от *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми* (Наредбата за ЕО), във връзка с чл. 31, ал. 4 от *Закона за биологичното разнообразие* (ЗБР) и чл. 36, ал.10 и 11 от *Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони* (Наредбата за ОС),

СЪГЛАСУВАМ

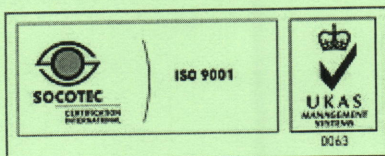
Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023-2027 г.

възложител: Министерство на земеделието и храните
Седалище: гр. София, бул. „Христо Ботев“ № 55

Характеристика на Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони в Република България за периода 2023 -2027 г. (СПРЗСР):

Проектът на СПРЗСР е разработен в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на общата селскостопанска политика (стратегически планове по ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета и Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и на Съвета.

Проектът на СПРЗСР се базира на девет основни цели, определени в плана като „специфични цели“ и междусекторна цел на Общата селскостопанска политика. Постигането на всяка една от целите се свързва със задоволяване на определените потребности, предварително дефинирани към тях. Задоволяването на потребностите се постига чрез интервенции, заложиени в плана. От своя страна интервенциите създават рамката за реализиране на конкретни инвестиционни предложение на местно ниво. Тези цели се допълват с междусекторна цел за модернизирание на сектора, чрез стимулиране и

София, 1000, бул. „Кн. Мария Луиза“ 22

Тел: +359(2) 940 6194, Факс:+359(2) 986 25 33

споделяне на знанията, иновациите и цифровизацията в селското стопанство и селските райони и насърчаване на използването им.

Основните специфични цели и потребностите (П) към тях са:

1. **Специфична цел № 1:** Подпомагане за надеждни земеделски доходи и устойчивост на селскостопанския сектор в целия Съюз с цел подобряване на дългосрочната продоволствена сигурност и разнообразието в селското стопанство, както и гарантиране на икономическата устойчивост на селскостопанското производство в Съюза.

П.1.1. Необходимост от подпомагане на доходите на земеделските стопани, с цел сближаването им със средното равнище на доходи в другите сектори в икономиката;

П.1.2. Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и средни стопанства;

П.1.3. Потребност от подпомагане на земеделските стопанства в секторите зеленчуци, трайни насаждения и преживни животни за увеличаване на икономическия им потенциал;

П.1.4. Укрепване жизнеспособността на земеделските стопанства в районите с природни и други ограничения;

П.1.5. Надграждане и диверсифициране на системата за управление на риска и управление на кризите в земеделието;

П.1.6. Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове и увеличаване на добивите, включително чрез изграждане, възстановяване и модернизирани на хидромелиоративната инфраструктура в стопанствата;

2. **Специфична цел № 2:** Засилване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността на стопанствата, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, включително поставяне на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията.

П.2.1. Повишаване на конкурентоспособност на стопанствата, приоритетно в секторите производство на зеленчуци, плодове, мляко и месо от преживни животни;

П.2.2. Подобряване на производителността и добивите в секторите на селското стопанство, осигуряващи продукти с по-висока добавена стойност;

П.2.3. Ускоряване на модернизацията и технологично обновяване на малките и средни стопанства;

П.2.4. Повишаване на ефективността, подобряване на пазарната ориентация и реализацията на по-висока добавена стойност в малките стопанства;

П.2.5. Повишаване на износа на селскостопански продукти с висока добавена стойност;

П.2.6. Модернизация и внедряване на иновации и цифровизация в устойчиви стопанства, насърчаване на връзките между производителите и науката и създаване на условия за обмен на знания, иновации;

П.2.7. Гарантиране на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство и повишаване на доходите на стопанствата, повишаване на тяхната устойчивост и конкурентоспособност чрез модернизация на стопанствата, използване на цифровизацията, както и по-широкото прилагане на подвижното пчеларство;

П.2.8. Повишаване на конкурентоспособността на производителите и преработвателите в лозаро-винарския сектор, модернизация на стопанствата и предприятията за производство на вино. Стимулиране на експортната ориентация и подобряване на структурата в сектора;

П.2.9. Подобряване на достъпа до финансиране.

3. **Специфична цел № 3:** Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността.

П.3.1. Повишаване на нивото на организираност на земеделските производители;

П.3.2. Подобряване пазарния достъп на малките земеделски стопанства;

П.3.3. Допълване и подобряване на регулацията за директните продажби;
П.3.4. Разширяване и развитие на мерките и механизмите за борба с нелоялните търговски практики;

П.3.5. Засилване на контрола над вноса на суровини;

П.3.6. Осигуряване на необходимото количество и качество местни суровини за по-пълно използване на капацитета на предприятията и повишаване добавената стойност и ефективността на предприятията от хранително-вкусовата промишленост (ХВП);

4. Специфична цел № 4: Принос за смекчаване на изменението на климата и за адаптиране към него, включително чрез намаляване на емисиите на парникови газове и повишаване улавянето на въглерод, както и насърчаване на устойчивата енергия.

П.4.1. Намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство;

П.4.2. Увеличаване на органичния въглерод в почвата;

П.4.3. Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от селското стопанство);

П.4.4. Потребност от използването на култури и сортове, приспособени към климата;

П.4.5. Потребност от прилагане на нискоинтензивни земеделски практики като консервационно, интегрирано и биологично земеделие;

П.4.6. Увеличаване на производството на биомаса с животински произход;

П.4.7. Противодействие с болестите по животните и борба с патогенните заболявания;

П.4.8. Устойчиво управление на горските територии, запасите от дървесина и въглерод в горската биомаса, за адаптиране към промените на климата;

П.4.9. Устойчиво управление на горите, включително увеличаване на залесените площи в страната, опазване на горските местообитания, биоразнообразието и екосистемните услуги от горите;

5. Специфична цел № 5: Насърчаване на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, включително чрез намаляване на зависимостта от химикали.

П.5.1. Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване и поддържане на разнообразие на културите;

П.5.2. Подобряване качеството на почвите чрез продължаване на усилията за ограничаване на процесите на водна и ветрова ерозия;

П.5.3. Поддържане на добър баланс на запасеност на почвите с органично вещество;

П.5.4. Продължаване на поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите;

П.5.5. Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на продукти за растителна защита (ПРЗ), минерални и органични торове с цел опазване на водите;

П.5.6. Намаляване на емисиите на амоняк от селското стопанство;

П.5.7. Ефективно използване на водните ресурси чрез подобряване на водния баланс и дела на напояване, както и възстановяване и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура.

6. Специфична цел № 6: Принос за спиране на загубата на биологично разнообразие и обръщане на тази тенденция, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта.

П.6.1. Опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените местообитания и на дивата флора и фауна от Европейски интерес;

П.6.2. Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи и тревни площи в земеделски земи;

П.6.3. Съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта и постигане на благоприятен природозащитен статус на постоянно затревените площи;

П.6.4. Насърчаване на извършването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения;

П.6.5. Насърчаване на практиките за разширяване на биологично земеделие;

П.6.6. Насърчаване на практики за справяне с генетична ерозия и внасяне на инвазивни чужди видове (ИЧВ) и неместни, съгласно националното законодателство видове;

П.6.7. Запазване и подобряване на генетичното разнообразие в животновъдството и растениевъдството в селското стопанство;

П.6.8. Подобряване на опрашителния потенциал на екосистемите и наличието на подходящи растения;

П.6.9. Опазване и подобряване на биологичното разнообразие, устойчиво управление на горите, горските местообитания и подобряване на екосистемните услуги, предоставяни от горите.

7. Специфична цел № 7: Привличане и подкрепа на млади земеделски стопани и други нови земеделски стопани и улесняване на устойчивото развитие на стопанска дейност в селските райони.

П.7.1. Ускоряване на модернизацията на земеделските стопанства на младите стопани;

П.7.2. Увеличаване подкрепата за младите стопани и на фермерския доход и улесняване стартирането на стопанство;

П.7.3. Повишаване на професионално-квалификационното равнище на мениджърите и останалите заети в отрасъла;

П.7.4. Намаляване диспропорциите в земеделската заетост на младите стопани между различните райони и аграрни сектори;

П.7.5. Улесняване развитието на стопанска дейност в селските райони и създаване и подпомагане на стартирането на стопански и неземеделски дейности;

П.7.6. Стимулиране на иновативни или технологично интензивни производства и развиване на дейности в секторите на индустрията и на информационните услуги, които да допринасят за повишаване на добавената стойност.

8. Специфична цел № 8: Насърчаване на заетостта, растежа, равенството между половете, включително участието на жените в селскостопанската дейност, социално приобщаване и местно развитие в селските райони, включително кръгова биоикономика и устойчиво горско стопанство.

П.8.1. Диверсификация на икономическата дейност. Стимулиране на нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика;

П.8.2. Подобряване на здравните и социалните услуги;

П.8.3. Подобряване на публичната инфраструктура и технико-комуникационните системи в селските райони чрез:

П.8.3.1. Подобряване качеството на общинските пътищата чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, съоръжения и принадлежностите към тях на територията на общини от селските райони.

П.8.3.2. Подобряване на водоснабдяването и пречистването на водите чрез изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в селата и население места до 2000 жители.

П.8.3.3. Подобряване качеството на улиците на територията на общини от селските райони (изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях).

П.8.3.4. Подобряване и облагородяване на публичните пространства чрез: изграждане или обновяване на паркове, градинки, улично озеленяване, детски площадки и

спортни съоръжения.

П.8.3.5. Подобряване енергийната ефективност на сгради, стопанисвани от местната власт.

П.8.3.6. Доизграждане на съществуващи канализационни системи и осигуряване на подходящо пречистване за населените места под 2000 е.ж.

П.8.3.7. Осигуряване на високоскоростен широколентов достъп и изграждане на сигурна публична инфраструктура;

П.8.4. Подобряване на обектите за развитие на традициите и на културно-историческите обекти;

П.8.5. Подобряване на състоянието на образователната инфраструктура с цел увеличаване на дела на населението, което има достъп до подобрени услуги;

П.8.6. Запазване на многофондовото финансиране, разширяване на териториалното прилагане и опростяване на прилагането на подхода ЛИДЕР/Водено от общностите местно развитие (ВОМР).

9. Специфична цел № 9: Подобряване на реакцията в селското стопанство в Съюза в отговор на обществените изисквания по отношение на храните и здравето, включително висококачествена, безопасна и питателна храна, произведена по устойчив начин, намаляване на хранителните отпадъци, както и подобряване на хуманното отношение към животните и борба с антимикробната резистентност.

П.9.1. Насърчаване и подпомагане на биологичното земеделие, както и на научните изследвания в тази посока;

П.9.2. Подобряване на контрола (лабораторна дейност), пазарна организация, реализация и маркетинг в биологичното производство;

П.9.3. Насърчаване потреблението на биологични продукти, чрез повишаване доверието на потребителите и включването им като задължителен елемент от веригата на предлагане на храни в частни и обществени заведения, в детски градини, училища, социални и здравни заведения;

П.9.4. Подобряване качеството на храните, насърчаване консумацията на здравословна храна, повишаване информираността на потребителите относно етикирането на храните и засилване на контрола при внос на суровини и храни;

П.9.5. Подкрепа на производителите, участващи в схемите за качество съгласно Европейската регулация относно схемите за качество на селскостопански продукти и храни;

П.9.6. Подобряване отглеждането на животните;

П.9.7. Намаляване употребата на антимикробни средства в селското стопанство;

П.9.8. Интервенции за подобряване използването на торове и продукти за растителна защита в земеделието и повишаване ефективността на контрола на пазара и контрола върху употребата на ПРЗ и торове.

10. Междусекторна цел № 10: Модернизиране на селското стопанство и селските райони чрез стимулиране и споделяне на знания, иновации и цифровизация в селското стопанство и селските райони и чрез насърчаване на използването им в по-голяма степен от земеделските стопани чрез по-добър достъп до научни изследвания, иновации, обмен на знания и обучение.

П.10.1. Осигуряване на ефективни методи за събиране, систематизиране и анализ на цялостна и представителна информация за състоянието и развитието на Система за споделяне на знания и иновации и цифровизация в селското стопанство (ССЗИСС), включително чрез укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство;

П.10.2. Укрепване на взаимовръзките между участниците, подобряване функционирането на ССЗИСС (AKIS) и насърчаване разпространението на знания и иновации в селското стопанство;

П.10.3. Повишаване на професионалната квалификация на предприемачите и заетите лица в селскостопанския отрасъл чрез адаптиране на формите за трансфер на знания към специфичните секторни особености;

П.10.4. Насърчаване на различни форми на коопериране между различните участници в системата на СЗИСС за подобряване ефективността от внедряването, разпространението и приложението на иновативни решения базирани на дигитални технологии и споделяне на знания, специфични за различните секторни производства;

П.10.5. Цифровизация и дигитализация. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на стопанствата и оптимизация на производствените и административните процеси.

Проектът на СРПЗСР за периода 2023-2027 г. е с национален териториален обхват и действа на цялата територия на страната.

Периодът на действие на Стратегическия план е в съответствие с многогодишната финансова рамка за периода 2023-2027 г. на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз.

поради следните **мотиви**:

1. Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони е съобразен с наличните съотносими стратегически документи на европейско и национално ниво, имащи отношение към него.

2. С цел да бъде подобро в още по-голяма степен устойчивото развитие на селското стопанство, хранително-вкусовата промишленост и селските райони, общите цели на общата селскостопанска политика са насочени към икономическата устойчивост на селските райони, устойчивостта и доходите на земеделските стопанства, по-доброто качество на изпълнението в областта на околната среда и климата и укрепената социално-икономическа структура на селските райони.

3. В обхвата на проекта на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023-2027 г. попадат всички сухоземни защитени зони от мрежата Natura 2000 по смисъла на ЗБР.

Извършена е проверка за допустимост съгласно чл. 36, ал. 2 от *Наредбата за ОС*, според която СРПЗСР е **допустим** при съобразяване с:

- режимите на защитените територии, определени със ЗЗТ, заповедите за обявяването им и с утвърдените планове за управление;

- режимите на защитените зони, определени със заповедите за обявяването им и с утвърдените планове за управление;

- режимите, въведени със Закона за водите, Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) на четирите басейнови дирекции и техните Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН).

В доклада за оценка степента на въздействие (ДОСВ) е разгледано и оценено въздействието върху защитените зони от прилагането на предвидените по СРПЗСР интервенции по три алтернативи, вкл. нулевата алтернатива. След положителна оценка на качеството му, ДОСВ е предоставен за обществен достъп по смисъла на чл. 25 от *Наредбата за ОС*, като в едномесечния срок са постъпили писмени мотивирани становища и писма от заинтересовани лица. По същество в частта на възраженията, касаещи защитени зони, предмета им на опазване и очакваната степен на увреждането им, предвид наличната в МОСВ база данни и дадените от възложителя отговори по възраженията считаме, че не са налични обстоятелства по чл. 23, ал. 6 от *Наредбата за ЕО*, поради което хипотезата на чл. 36, ал. 9 от *Наредбата за ОС* е неприложима. След анализ на изложената в ДОСВ информация и представените данни за проекта, на основание чл. 36, ал. 11 от *Наредбата за ОС* се предлага да се съгласува проекта на Стратегически план за развитие на земеделието

и селските райони за периода 2023-2027 г., тъй като по този начин предметът и целите на опазване в защитените зони няма да бъдат значително увредени при прилагане на посочените по-долу мерки за намаляване на степента на отрицателните въздействия, въз основа на следните мотиви:

3.1. Заключениета на експертите, разработили ДОСВ е, че при прилагането на голяма част от предвидените в плана интервенции се очаква да има потенциално положително въздействие върху структурата и функциите на защитените зони. Интервенции като „Насърчаване на естественото опрашване“, „Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи“, плащания за земеделски земи и за гори в зони от Натура 2000 и др. ще имат положително въздействие върху биоразнообразието в страната, вкл. постепенно постигане на благоприятното природозащитно състояние на природните местообитания, местообитания на видове и популациите им, предмет на опазване в защитените зони, и поддържането му в такова състояние, както и състоянието на сигурност за птици.

3.2. Други интервенции по СПРЗСР могат да се определят като неутрални по отношение въздействието им върху защитените зони от Натура 2000, тъй като са свързани със закупуване на техника и оборудване, цифровизация, проектиране, консултантски услуги, техническа помощ, обучение и придобиване на знания, популяризиране на продукцията, социално-ориентирани дейности в духовния и културен живот на селските райони, подпомагане на доходите за устойчивост и др. Част от този вид интервенции ще окажат косвено положително въздействие върху защитените зони и предмета на опазване в тях най-вече заради повишаване знанията за Натура 2000 на населението.

3.3. При прилагането на посочените по-долу мерки отрицателното въздействие на част от интервенциите от СПРЗСР за периода 2023-2027 г. върху предмета и целите на опазване в защитените зони за природните местообитания и местообитанията на видовете от дивата флора и фауна, вкл. птици, ще е сведено до незначителна степен, тъй като:

3.3.1. От реализацията на предвидените интервенции в СПРЗСР няма да бъдат засегнати пряко природни местообитания 1110 Постоянно покрити от морска вода пясъчни и тинести плитчини; 1130 Естуари; 1140 Тинесто-пясъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода; 1160 Обширни плитки заливи; 1170 Съобщества с кафяви, червени и зелени водорасли по скалисти морски дъна (Рифове); 1240 Стръмни морски скали, обрасли с ендемични видове *Limonium*; 8330 Подводни или частично подводни морски пещери. Въздействието върху тях ще е косвено и положително вследствие прилагането на дейности, свързани с ограничаване на втока от биогени от използването на химикали в земеделието в повърхностните и подпочвените води, което ще окаже косвено положително въздействие и върху морската акватория, доколкото ще се ограничи притока на замърсители в нея. Такова ще е въздействието и върху сладководни екосистеми като структурен елемент на защитените зони, в които се опазват водозависими природни местообитания и местообитания на видове, свързани с водната среда (водни безгръбначни, земноводни, риби, бозайници и птици).

3.3.2. Предвидените интервенции в СПРЗСР не засягат природни местообитания 1150* Крайбрежни лагуни; 1210 Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси; 1410 Средиземноморски солени ливади; 1310 *Salicornia* и други едногодишни растения, колонизиращи тинести и пясъчни терени; 2110 Зараждащи се подвижни дюни; 2120 Подвижни дюни с *Ammophila arenaria* по крайбрежната ивица (бели дюни); 2130* Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни); 2180 Облесени дюни; 2190 Влажни понижения между дюните, които се управляват съгласно Закона за устройство Черноморското крайбрежие и тяхната територия не е включена в слоевете за подпомагане.

3.3.3. Природните местообитания 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс, 8120 Сипеи върху варовити терени и калциеви шисти във високите планини, 8210

Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове, 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове, 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dilleniiid, 8310 Неблагоустроени пещери са непригодни за земеделие и животновъдство терени и върху тях няма да има пряко въздействие от прилаганите интервенции. Възможното косвено въздействие върху тях от дейности, осъществявани в съседни земеделски земи и горски територии, е в незначителна степен и няма да доведе до промени в структурата и функциите им, както и на свързаните с тях видове, опазвани в зоните.

3.3.4. Възможното значително отрицателно въздействие при интервенции, свързани с подпомагане на площи върху тревни и храстово-тревни природни местообитания в границите на защитените зони, вкл. и тези, подпомагащи залесяване на земеделски и неземеделски земи и в лозаро-винарския сектор, ще бъде предотвратено. Възможните въздействия като свръхексплоатация, ерозия, утъпкване, навлизане на инвазивни, чужди и рудерални видове, еутрофикация на сладководни води и загуба, трансформация, фрагментация на тревни и храстови местообитания (напр. 40A0 и 5210 и др.), и безпокойство са с локален характер върху ограничени площи, а продължителността на въздействията са средносрочни, обратими и екологичната структура и функции на съобществата ще бъдат възстановени при прилагане на смекчаващите мерки. Тези мерки ще доведат и до поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете (земноводни, влечуги, дребни бозайници, птици) – хранителни и размножителни местообитания, места за укриване и почивка, както и до запазване на структурата и функциите на популациите на видовете, привързани към тях.

3.3.5. След направения аналитичен и статистически анализ на въздействието на предвидените в СППЗСР интервенции в горски територии е направено обосновано заключение за незначително по степен въздействие върху природните местообитания и местообитанията на видовете, свързани с тях, предмет на опазване в защитените зони. При прилагането на интервенциите са заложили мерки и условия, които спомагат за преодоляване и превенция на природни и катастрофични бедствия. Така се постига повишена устойчивост на горските екосистеми срещу екстремни природни явления, което от своя страна довежда до постепенно възстановяване и запазване на площта на природни местообитания и местообитания на видове, предмет на опазване в защитените зони, както и до предотвратяване на фрагментацията и трансформацията им, до поддържане/подобряване на БПС на природни местообитания и на видове. Запазване и увеличаване на площта на горите във фаза на старост, наличието на мъртва и биотопна дървесина, подобряването на хоризонталната и вертикалната структура на природните местообитания, запазване на видовия състав на горските природни местообитания и характерни ландшафтни елементи са предпоставка за осигуряване на хранителни, размножителни, гнездови местообитания и зони за спокойствие и почивка на всички видове безгръбначни, земноводни, влечуги, бозайници и птици, опазвани в защитените зони и запазване/подобряване на природозащитния им статус и състоянието на сигурност.

3.4. При спазване на добрите земеделски практики и условности (ДЗЕС и ЗИУ) и законови процедури, предвидени в СППЗСР по Глава VI на Закона за опазване на околната среда чл. 31 на ЗБР, включително спазване на целите на опазване и режимите в заповедите за обявяване на защитените зони, специфичните природозащитни цели за съответните защитени зони и планове за управление (там където има приети такива), режимите в защитените територии, мерките предвидени в ПУРБ и ПУРН, както и Становищата по ЕО за тях, специфичните режими за управление и стопанисване на природните местообитания в Натура 2000, утвърдени от МЗХ ("Ръководство за устойчиво управление на горите в Натура 2000" с разписани режими за устойчиво управление на горите в мрежата Натура 2000, които са разгледани и приети на заседание на Националния съвет за биологично разнообразие, проведено на 08.06.2010 година и са залегнали в Наредба № 8 от 05.08.2011 г.

за сечите в горите (обн. ДВ, бр. 64/2011 г., изм. и доп.), както изпълнение на всички предвидени в настоящето становище по екологична оценка за СПРЗСР смекчаващи мерки за предотвратяване, намаляване или пълно премахване на негативните въздействия, няма да има кумулативно и синергично отрицателно въздействие върху целостта, структура, функции и целите на защитените зони и техния предмет на опазване, както и върху кохерентността на мрежата Натура 2000.

4. В доклада за ЕО, в т.ч. и ДОСВ са разгледани и оценени „нулевата“ алтернатива и алтернативата за реализиране на Стратегическия план. Изготвянето на СПРЗСР 2023-2027 включва разработване на различни варианти (версии) на Стратегическия план. Съгласно доклада за ЕО алтернативите на плана са: *Версия 1* – разработена към 10.04.2021 г., по която е изготвено заданието за обхват на екологична оценка и *Първи вариант* - одобрен от Министерския съвет на 24.02.2022 г., изпратен в ЕК на 25.02.2022г. и публикуван на 01.03.2022г., който е подложен на детайлна оценка в представения доклад за ЕО.

4.1. Съгласно писмо с вх. № ЕО-1/31.05.2023г. на МОСВ от възложителя в допълнение към искането за издаване на становище е пояснено, че „Първи вариант на СПРЗСР“, одобрен от Министерски съвет, не е променян по отношение на специфичните цели, съответните потребности и планираните интервенции, разгледани в доклада за ЕО. В процеса на техническите преговори с Европейската комисия са взети предвид и отразени в СПРЗСР 2023-2027 специфични консолидирани препоръки и коментари от страна на службите на Европейската комисия, в това число и такива, дадени от ГД „Околна среда“ на Комисията, по отношение на изпълнение на изискванията на екологичното законодателство за защита на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие, опазване на водите, почвите и въздуха, включително по отношение на изпълнение на изискванията за демаркация и допълняемост на интервенциите по двата стълба на ОСП.

Допълнително, към първи вариант на СПРЗСР 2023-2027 в определени интервенции са отчетени и съобразени предвидените мерки в Доклада за оценка на степента на въздействие върху защитените зони и доклада за ЕО, в т.ч. общите смекчаващи въздействието мерки по интервенциите, включени в плана, както и отразените бележки и коментари от общественото обсъждане на Доклада за екологична оценка и от вътрешноевропейското съгласуване. В тази връзка, одобреният от Европейската комисия СПРЗСР 2023-2027 не съдържа нови интервенции, не са били обект на промяна специфичните цели, изведените потребности, добавени са допълнителни индикатори за отчитане на показателите за резултат.

Установените констатации в сравнителната таблица към искането показват, че направените технически промени (между версия 1.0 и версия 1.2) не дават отражение върху анализите, прогнозите и оценките на въздействието върху околната среда, предложените мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици върху околната среда и човешкото здраве, както и върху мерките за наблюдение и контрол при прилагане на СПРЗСР 2023-2027 г.

Одобреният от Европейската комисия СПРЗСР 2023-2027 г. не съдържа нови интервенции, не са били обект на промяна специфичните цели, изведените потребности, добавени са допълнителни индикатори за отчитане на показателите за резултат.

4.2. Анализът на „нулевата алтернатива“ („съществуващо състояние“), направен в доклада за ЕО показва, че тя е с по-неблагоприятно въздействие от алтернативата за реализиране на СПРЗСР.

4.3. Алтернативата за реализиране на СПРЗСР 2023-2027г., е като цяло с комплексно положително въздействие върху околната среда, в т.ч. върху населението и човешкото здраве, тъй като допустимите потребности и интервенции са с преобладаваща екологична насоченост, в т.ч. допринасят за постигане на цели по опазване на околната среда на национално и международно ниво. Независимо от това, с цел предотвратяване на възможно негативно въздействие при прилагането на някои от допустимите дейности по

Стратегическият план, са препоръчани мерки в ДЕО, обвързани с опазването на околната среда, включително населението и човешкото здраве.

Въз основа на изложения анализ алтернативата за реализиране на СПРЗСР 2023-2027г., версия 1.2, при изпълнение на предложените мерки в доклада за ЕО и ДОСВ, е предпочитана пред нулевата алтернатива.

5. В доклада за ЕО е направена оценка на очакваните въздействия от реализирането на СПРЗСР върху околната среда и човешкото здраве на двете нива, които стратегията идентифицира (Стратегическо ниво и ниво „мерки/дейности“), като са взети предвид характера на взаимодействието и синергията между различните въздействия, а именно: вторични, кумулативни, едновременни, краткосрочни, средносрочни, дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни последици. На стратегическо ниво това включва оценка на въздействието на *специфичните цели* на СПРЗСР. На ниво „мерки/дейности“ е направена оценка на въздействието на *Потребностите/Интервенциите към специфичните цели* на СПРЗСР. При оценяването на въздействията е интегрирана и оценката съгласно Техническите насоки на Европейска комисия за интегриране на принципа за „ненанасяне на значителни вреди“ съгласно Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на *Механизъм за възстановяване и устойчивост*.

6. Съгласно обобщените в доклада за екологична оценка анализи, прогнози, оценки и заключения за очакваните въздействия върху околната среда и човешкото здраве е направено заключение по отношение на компоненти и фактори на околната среда:

6.1. „атмосферен въздух и климат” – като цяло, се очаква положително въздействие в резултат на реализирането на потребностите по отделните специфични цели на СПРЗСР. Предвижданията на СПРЗСР нямат потенциал за значително отрицателно въздействие, а само за локални въздействия, като цяло обратими и дължащи се основно на етапа на реализация на отделните потребности, свързани с изграждането на нови обекти и/или реконструкция на вече съществуващи. Както преки, така и индиректни положителни въздействия се очакват във връзка с адаптацията към климатичните промени. Няма предвиждания, които да са свързани с и да водят до генериране на значими емисии на парникови газове или такива, водещи до противоречие/конфликт или намаляване на ефективността на мерки за адаптация.

Не са предвидени потребности и интервенции, които биха довели до риск за населението, природата или активите на база прогнозите за изменящия се климат и последствията от това.

6.2. „води” – по отношение на водите, в т.ч. зоните за защита на водите и риска от наводнения СПРЗСР съдържа дейности, които са с положителен ефект върху състоянието на водите, а останалите дейности не предполагат отрицателно въздействие. Стратегическият план ще окаже положително въздействие върху състоянието на водите в България, главно чрез изпълнението на дейностите по Специфични цели № 4, 5 и 6. Останалите специфични цели също съдържат дейности, които могат да доведат до подобрене на състоянието на водите.

6.3. „земни недра“ – като цяло дейностите предвидени в СПРЗСР няма да окажат значителни въздействия върху земните недра. Възможна е появата на незначително отрицателно въздействие при някои от предвидените за подпомагане дейности, свързани с извършването на строителни работи и по-точно, изграждането на фундаменти за съоръжения и сгради.

6.4. „почви и земеползване” – очакваните въздействия върху почвите и земеползването от прилагане на СПРЗСР са основно положителни и са в резултат от интервенциите свързани с модернизация на селското стопанство, намаляване на интензивността на земеделските дейности, въвеждането на биологично земеделие, както и всички мерки свързани с подобряване на качеството на почвите в това число чрез

намаляване на използваните торове и пестициди и увеличаване на органичното вещество. Косвени положителни въздействия в дългосрочен план може да се очакват и от всички интервенции целящи предаване на знания, привличане и подкрепа на млади земеделски стопани, устойчивото развитие на стопанска дейност и насърчаването на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси.

В ограничена степен отрицателни въздействия могат да се очакват при прилагането на интервенции, предвиждащи финансиране на дейности по изграждане на съоръжения и инфраструктура. Отрицателните въздействия са резултат от засягането (унищожаване или увреждане) на почвения профил от строителни дейности или запечатването на почви при изграждане на инфраструктура и съоръжения. Отрицателни въздействия може да се породят и от насърчаването на земеделски дейности в райони с природни и други специфични ограничения в резултат от засягането на почви не обработвани до момента. Въздействията могат да бъдат отрицателни, локални, постоянни и обратими и необратими, а спрямо района и типа на почвите степента е от ниска до средна. Очакваните неблагоприятни последици могат да бъдат ограничени при спазването на мерките от доклада за ЕО.

6.5. По отношение на *биологичното разнообразие, защитените зони, защитените територии и горите* в обхвата на СПРЗСР, при спазване на смекчаващите мерки от доклада за ЕО и при провеждане на изискващите се процедури по ОВОС, ЕО и ОС, не се очаква значителна степен на отрицателно въздействие. В резултат от реализирането на предвижданията се очаква пряко и косвено положително въздействие. Положително въздействие се очаква и от осигуряването на по-добри условия за устойчиво развитие на сектор пчеларство, инвестициите, насочени към опазване на околната среда, прилагането на добри практики за управление на пасища и горски територии, насърчаването и подпомагането на биологично земеделие.

6.6. „*ландшафт*” – очакваните въздействия върху ландшафтите са както положителни, така и отрицателни. Положителни въздействия се очакват от всички дейности свързани с опазването, съхранението и възстановяването на съществуващите ландшафти и техните компоненти (скали, почва, въздух, вода, флора и фауна). Отрицателни въздействия се очакват от всички строителни дейности свързани с изграждане на съоръжения и инфраструктура, както и от промяната на съществуващите земеделски ландшафти чрез добавяне на нови елементи, водещо до допълнително антропогенизиране на средата.

6.7. „*културно-историческото наследство*” – положително устойчиво въздействие може да се очаква от предвидените в СПРЗСР инвестиции за подобряване на обектите за развитие на традициите и на културно-историческите обекти, което ще доведе до опазване и популяризиране на културното и природно наследство. Потенциални отрицателни въздействия могат да се очакват при всички видове изкопни работи, които могат да засегнат културни напластявания или да разрушат археологически структури. При спазване на мерките от доклада за ЕО очакваните неблагоприятни последици могат да бъдат ограничени.

6.8. По отношение на фактор „*шум*” – реализирането на СПРЗСР в значителна степен ще окаже непряко положително, дългосрочно и постоянно въздействие върху фактор шум. Това ще е резултат основно от предвижданията на Стратегическия план, свързани с модернизация на съществуващи стопанства и развитието на иновативни в съответната област производства. Предвижданията на СПРЗСР нямат потенциал за значително отрицателно въздействие, в т.ч. създаване на риск за човешкото здраве, при съобразяване местоположението на зоните и обектите с нормиран шумов режим. По отношение на другите вредни физични фактори, не се очаква въздействие.

6.9. „*отпадъци*” – като цяло се очаква положително въздействие, което може да бъде както пряко, в резултат от реализирането на дейностите, подобряващи прилаганите методи за третиране на специфични за сектор земеделие отпадъчни потоци, така и непряко – дължащо се основно на модернизирането на земеделски стопанства, което би довело до

намаляване на генерираните емисии и образуваните отпадъци. Не се очакват отрицателни въздействия от останалите предвиждания на СПРЗСР.

6.10. По отношение на *опасните химични вещества и риска от големи аварии* не се очаква отрицателно въздействие в хода на реализиране на СПРЗСР при спазване на приложимото законодателство.

6.11. Въздействието върху *здравно-хигиенните аспекти на средата* като цяло е положително. Реализирането на СПРЗСР от една страна ще окаже пряко положително въздействие върху населението и човешкото здраве, чрез реализирането на част от предвижданията, а от друга страна ще окаже директно положително въздействие върху социално-икономическите условия на средата и от тук ще повлияе индиректно и населението и човешкото здраве, като резултат от подобрените условия на живот. Очакваните неблагоприятни последици ще бъдат ограничени при спазване на мерките от доклада за ЕО.

6.12. По отношение на *материалните активи* не се очакват отрицателни въздействия. Като цяло реализирането на отделните потребности по СПРЗСР се очаква да окаже положително въздействие, вкл. и кумулативно такова, целящо подобряване състоянието на съществуващите дълготрайни материални активи и/или изграждане на нови екологосъобразни такива, тъй като се предвиждат инвестиции в активи, свързани, както с подобряване състоянието на околната среда в засегнатите от реализирането на програмата райони, така и с такива, подобряващи състоянието на отделните земеделски стопанства.

6.13. Съгласно извършения в доклада за ЕО анализ на *трансграничните въздействия* не се очаква реализирането на СПРЗСР да доведе до трансгранично въздействие по отношение на компонентите и факторите на средата. В своята същност постигането на заложените в Стратегическия план цели не е съпроводено с образуването на емисии, разпространението на които да засегнат съседните държави. Реализирането на целите е свързано с незначителни емисии на атмосферни замърсители, например по време на изграждане на нови обекти и/или модернизация на съществуващи, които ще бъдат незначителни, за периода на строителство и ще се разпространят на локално ниво, в границите на засегнатите площи. Експлоатацията на редицата модернизирани и новоизградени обекти ще е свързано с прилагането на иновативни и чисти технологии, което няма да позволи замърсяване на водите, въздуха и почвите, както и образуването на големи количества отпадъци и наднормено шумово натоварване на средата. Това от своя страна няма да доведе до въздействия в трансграничен контекст.

6.14. В заключение екипът от експерти, разработил ЕО на проекта на СПРЗСР, въз основа на проведените анализи и направените изводи посочва, че реализирането на СПРЗСР е предпочитано от гледна точка на въздействие върху околната среда и човешкото здраве пред „нулевата“ алтернатива.

7. Въз основа на резултатите от изготвената прогнозна оценка на евентуалните значителни отрицателни въздействия върху околната среда при прилагането на СПРЗСР от авторите на доклада за ЕО са препоръчани адекватни мерки за предотвратяване, намаляване, прекратяване или възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от прилагане на СПРЗСР.

8. В хода на процедурата по екологична оценка са изискани и съответно предоставени становища по смисъла на чл. 155, ал. 1, т. 23 от *Закона за водите* (ЗВ) от Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ (БДЗБР), с вх. №№ ЕО-1/15.09.2021 г.; 21.10.2022 г. на МОСВ, Басейнова дирекция „Черноморски район“ (БДЧР), с вх. №№ ЕО-1/14.09.2021 г.; 18.10.2022 г. на МОСВ; Басейнова дирекция „Дунавски район“ (БДДР), с вх. № ЕО-1/24.10.2022 г. на МОСВ, Басейнова дирекция „Източнбеломорски район“ (БДИБР), с вх. № ЕО-1/01.11.2022 г. на МОСВ.

8.1. Съгласно становище на БДЗБР с вх. № ЕО-1/15.09.2021 г. на МОСВ, СПРЗСР е допустим с ПУРБ на ЗБР 2016-2021 г. и ПУРН на ЗБР при условие, че се спазват разписаните

в становището мерки в действащите ПУРБ и ПУРН на ЗБР и съответните забрани и ограничения по ЗВ и нормативната уредба към него, както и не се нарушават поставените цели за повърхностните и подземни водни тела и зони за защита на водите в териториалния обхват на Западнореломорски район за басейново управление.

8.2. Съгласно становище на БДЧР, с вх. № ЕО-1/14.09.2021 г. на МОСВ, същността и степента на детайлност на плана не са обвързани с конкретни инвестиционни предложения. Проектът на СПРЗСР е допустим спрямо ПУРБ и ПУРН за периода 2016-2021 г., при спазване на мерките отнасящи се до конкретни инвестиционни предложения/дейности и законовите изисквания, посочени в становището.

8.3. Съгласно становище на БДИБР, с вх. № ЕО-1/01.11.2022 г. на МОСВ, СПРЗСР за периода 2023-2027 г. е допустим спрямо режимите на ПУРБ и ПУРН на Източнореломорски район за басейново управление 2016-2021 г., ЗВ и подзаконовите актове към него, като проектните предложения трябва да са съобразени със заложените мерки в действащите ПУРБ и ПУРН на ИБР, както и да не се нарушават поставените цели за повърхностни и подземни водни тела и зони за защита на водите, описани в раздел 5 на действащите ПУРБ.

8.3.1. Планове, програми, проекти и инвестиционни предложения и/или техните изменения, свързани с водовземане и/или ползване на подземни и повърхностни води, които са предмет на процедура по ЗООС и/или чл. 31 от ЗБР, да бъдат оценявани за допустимост спрямо екологичните цели и планираните мерки за постигане на добро състояние на водите в Плановите за управление на речните басейни и спрямо целите за управление на риска от наводнения и предвидените мерки в Плановите за управление на риска от наводнения, за съответния период на действие.

8.4. Съгласно становище на БДДР с вх. № ЕО-1/01.11.2022 г. на МОСВ, Стратегическият план е допустим спрямо целите за опазване на околната среда и мерките за постигане на добро състояние на водите заложи в ПУРБ 2016-2021 г. Планът е допустим спрямо ПУРН 2016-2021 г.

8.4.1. Реализирането на СПРЗСР няма да окаже значително въздействие върху водите и зоните за тяхната защита, при спазване на мерките и законовите изисквания, посочени в писмото. Специализираният план ще допринесе за изпълнение на мерки в ПУРБ и ПУРН за периода 2016-2021 г. в Дунавски район.

9. Съгласно становище на Министерство на здравеопазването (МЗ), с вх. № ЕО-1/10.11.2022 г. на МОСВ, получено в резултат на проведените консултации по доклада за екологична оценка, се посочва както следва:

9.1. Съгласно доклада за ЕО се очаква като цяло изпълнението на Стратегическия план да доведе до редица преки и косвени въздействия по отношение на климата, качеството на атмосферния въздух в градовете, водите, състоянието на зелените площи, културното наследство и материалните активи, повишаване на нивото на образование, стандарта и качеството на живот и подобряване здравето на населението;

9.2. В доклада за ЕО са предложени и адекватни мерки за намаляване, предотвратяване, и възможно най-пълно компенсиране на евентуални неблагоприятни последици от осъществяване на Стратегическия план върху околната среда и човешкото здраве;

9.3. Предвид изразени становища с вх. №№ ЕО-1/10.11.2022 г.; 21.03.2023 г. на МОСВ, Министерство на здравеопазването счита, че СПРЗСР за периода 2023-2027 г. може да бъде реализиран при спазване на предложените условия и мерки, които да бъдат включени в проекта на решение.

10. В резултат на проведените консултации по докладите за ЕО и ОСВ, както и по време на срещата за обществено обсъждане, са постъпили писмени становища, възражения, бележки и препоръки от физически и юридически лица, като същите не са по законосъобразността на процедурата:

10.1. Получените становища, възражения, бележки и препоръки в резултат на консултациите са отразени по подходящ начин в документацията по ЕО.

10.2. С вх. № ЕО-1/07.12.2022 г. на МОСВ от възложителя е внесена документация за резултатите от консултациите с обществеността на основание чл. 23, ал. 1, т. 2 от *Наредбата за ЕО*. Към документацията по ЕО е налична справка с мотиви за приемане или не на получените мнения и предложения.

10.3. Съгласно писмо вх. № ЕО-1/07.12.2022 г. на МОСВ, възложителят потвърждава по реда на чл. 22 от *Наредбата за ЕО*, че в резултат на консултациите, в т.ч. при общественото обсъждане не са получени мотивирани становища по доклада за ЕО, които да водят до необходимост от разглеждане и оценка на други алтернативи, мнения и предложения към плана, поради което няма необходимост от продължаване на консултациите по екологична оценка, включително организиране на ново обществено обсъждане.

11. С Решение I-4/2023 г. от 31.08.2023 г., Междуведомствена комисия (МК) – специализиран състав на Висшия експертен екологичен съвет предлага на министъра на околната среда и водите да издаде становище за съгласуване на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023 - 2027 г.

и при следните **мерки и условия:**

I. Мерки и условия за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от осъществяването на СПРЗСР върху околната среда и човешкото здраве

A. Мерки за отразяване в окончателния вариант на СПРЗСР 2023-2027 г.:

1. Подпомагането по интервенция II.A.7 - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) за НП „Централен Балкан“, НП „Рила“, НП „Пирин“ да се осъществи само в първата половина на периода за финансиране (2023 - 2025 г.), като подпомагането по интервенцията в посочения период постепенно отпада във всички територии над 1500 м. н. в. в НП „Централен Балкан“, всички територии над 1800 м. н. в. в НП „Рила“, НП „Пирин“.

2. Подпомагането по интервенция II.A.7 - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) да не се прилага на територия над 1800 м. н. в. в ПП „Рилски Манастир“, ПП „Витоша“ и ПП „Беласица“, както и в територии над 1800 м. н. в. в защитени зони от мрежата „Натура 2000“.

B. Мерки и условия за изпълнение при прилагането на СПРЗСР

Общи:

1. Планове, програми, проекти и инвестиционни предложения или техни изменения, произтичащи от СПРЗСР 2023-2027 г., да се одобряват само след произнасяне с акт на компетентните органи по околна среда по реда и условията на глава шеста от ЗООС и/или чл. 31 на ЗБР и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт.

2. Инвестиционни предложения, произтичащи от специфичните цели на СПРЗСР, да се съобразят с действащите териториално устройствени планове на съответната територия, както и националните, регионалните и местни стратегически, планови и нормативни документи, други налични планирани проекти с подобни и/или припокриващи се дейности, с цел постигане на необходимата синхронизация при провеждане на проектните процедури от страна на ангажираните институционални органи.

Атмосферен въздух:

3. Одобряване за реализация на производствени дейности/технологични модернизации, съответстващи на най-добрите налични техники с цел недопускане замърсяване на въздуха и влошаване на КАВ, както и спазване на международните

ангажименти по Гьотеборгския протокол към Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния – за случаите, когато реализацията на мерките е в гранични райони, създаващо риск от трансгранично замърсяване на въздуха.

Климат и адаптация към климатичните промени:

4. Съобразяване на относимите дейности и мерки от актуалните стратегически документи за адаптация към климатичните изменения и предвиждане на мерки за гарантиране на устойчивост на проектите, свързани с изграждане и развитие на обекти, съоръжения и инфраструктура.

Води:

5. Дейностите и обектите да бъдат съобразявани със забраните и ограниченията, регламентирани в *Наредба 3 от 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди, ако се засягат такива зони.*

6. За дейности попадащи в зони за защита на водите да се спазват забраните и ограниченията от *Закона за водите.*

7. Насърчаване и популяризиране на правилата за повторно ползване на отпадъчни води, след пречистване и при подходящи условия, върху обработваеми земи или площи с трайни насаждения.

8. При одобряване на съответни дейности/инвестиции предвидени със Стратегическия план, същите да бъдат съобразени с актуалните, действащи по време на инвестициите предвиждания на ПУРН, в т.ч. с Програмата от мерки за изпълнение на басейново ниво или по райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН), включваща категорични забрани и/или ограничения на всякакъв вид дейности, допринасящи за повишаване риска от наводнения, и които биха имали значителен негативен ефект върху категориите „човешко здраве“, „стопанска дейност“, „околна среда“ и „културно наследство“, чрез причиняване на щети.

9. При одобряване на съответните планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, предвидени със Стратегическия план, в случай че същите могат да доведат до увеличаване в значителна степен на антропогенния натиск върху повърхностни или подземни водни тела, както и върху зони за защита на водите, да се предвидят мерки за ограничаване на негативното им влияние върху качеството на водите, като при необходимост се направи и анализ на степента на въздействие на предвидените дейности върху състоянието на водните тела, както и върху защитените зони по чл.119а от ЗВ.

Почви:

10. Проектирането на нови обекти да става при включването на дейности и мерки за опазване на почвените ресурси и рекултивация с цел предотвратяване появата на ерозионни процеси и максимално възстановяване на нарушените земи.

11. При изпълнение на строителните дейности е необходимо да се вземат мерки за опазване на почвените ресурси (предварително изземване на хумусния слой и оползотворяването му за целите на рекултивацията).

Културно-историческо наследство:

12. Инвестиционни предложения, планове и програми да се осъществяват след положително становище на компетентните органи за опазването на културното наследство, в съответствие с режимите за опазване на обектите и приложимата нормативната уредба. При наличие на строителни дейности в райони с регистрирани културни ценности, съответните да се провеждат под контрола на компетентни лица.

Население и човешко здраве:

13. При планиране и изпълнение на инвестиционни предложения местоположението им да бъде съобразявано с действащите териториално-устройствени решения и предвиждания за развитието на населените места, и да не се допуска изпълнението да доведе до отрицателно въздействие върху жилищни зони, зони за отдих и спорт, рекреационни и курортни зони и други обекти подлежащи на здравна защита.

Опасни химични вещества и смеси (ОХВС):

14. В случай, че се предвижда изграждане на ново или изменение в съществуващо предприятие/съоръжение с нисък или висок рисков потенциал, същото до става при спазване на изискванията в действащото в страната законодателство, свързано с управлението на ОХВС и контрола на опасностите от големи аварии.

15. Инвестиционни предложения, произтичащи от специфичните цели на СПРЗСР, да се съобразят с действащите териториално-устройствени планове на съответната територия като се предвидят съответните зони, с цел поддържане на безопасни разстояния до предприятията с нисък и висок рисков потенциал.

Биоразнообразие, ЗТ и Натура 2000:

I. Общи мерки и условия за всички интервенции:

I.16. При прилагане на интервенциите да не се допускат никакви дейности в защитени зони от Натура 2000, в природни местообитания 4030 Европейски сухи ерикоидни съобщества; 40B0 Родопски съобщества на *Potentilla fruticosa*; 40C0* Понто-сарматски широколистни храстчета, както и в местообитания на *Mannia triandra*, *Dicranum viride*, *Namatocaulis vernicosus*(Mitt.), *Vuxbaumia viridis* и *Meesia longiseta*, съгласно цифрови географски данни за разпространението, предоставени от МОСВ не по-късно от 01.11.2023г.

I.17. При прилагане на всички интервенции да не се допускат дейности, свързани с почистване и унищожаване на индивиди на червена (*Juniperus oxycedrus*) и синя хвойна (*Juniperus communis ssp. communis*) в природни местообитания 5130 Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик; 5210 Храсталаци с *Juniperus spp.*, съгласно цифрови географски данни за разпространението им, предоставени от МОСВ не по-късно от 01.11.2023 г.

I.18. В подпомагания земеделския парцел - пасища, мери и ливади, постоянно затревените площи и деградирани пасищни територии в защитени зони при извършване на съответната дейност следва да се поддържат с мозаечно покритие на храсти (при наличие на храсти) 20 - 40% от наличната храстова растителност.

I.19. Да не се допуска използването на шредери/мулчери за премахването на храсти при стопанисването на постоянно затревени площи на земеделски парцели за всички интервенции в границите на защитени зони от Натура 2000.

I.20. При уведомяване от компетентен орган с влязъл в сила акт за установено използване на отровни примамки при решаване на конфликт човек-хищник от земеделски стопанин, при прилагане на Стратегическия план може да се намали или да се откаже подпомагане.

I.21. По всички интервенции, преди изпълнение на дейности по реставрация на обекти, кандидатите за подпомагане да осигуряват обследване за наличие на прилепи. При установяване на екземпляри да бъдат уведомени контролните органи по околна среда, за да бъдат предприети адекватни действия по тяхна преценка.

I.22. След третата година и в края на периода на прилагането на Стратегическия план да се извършат анализи за отчитане на въздействията и ефекта от реализирането на всички интервенции, имащи отношение към биологичното разнообразие, които да бъдат предоставени на МОСВ.

I.23. В интервенциите, свързани с консултации и обучения в СПРЗСР за периода 2023-2027 г., да бъдат включени теми за Натура 2000, свързани с целите на екологичната

мрежа и ролята на земеделските стопани за постигането им (важно е земеделските стопани да разбират, че целите на подпомагане са екологични, а не интензификация на стопанството, че се дава възможност за достъп до пазари за продукцията на стопанства в Натура 2000 и др.).

I.24. Да не се финансират дейности в защитени зони от Натура 2000 за превръщането на ливади, пасища и мери в насаждения на различни култури.

I.25. Интервенциите, свързани с подпомагане на площ, не се прилагат в границите на защитени територии – резервати, поддържани резервати и национални паркове, съгласно Закона за защитените територии. Мярката не се прилага по отношение на интервенция II. А.7 за границите на националните паркове.

I.26. В защитените зони от мрежата Натура 2000 род *Rubus* (къпина) не следва да се счита за нежелана растителност и храстите следва да влизат в допустимите проценти храстова растителност в земеделския парцел.

I.27. Данни от мониторинг и/или анализ по приложение на интервенцията могат да са основание за промяна и/или преразглеждане на интервенцията.

II. Мерки и условия по интервенции:

➤ I.B.2 „Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура“ и II.G.8 „Непроизводствени инвестиции в земеделски стопанства“

- Да не се допуска премахване на дървета от местни видове край влажни зони и ерозирани терени и се запазват дърветата с хралупи;

- Да не се допуска изсичане на крайречни пояси от дървесна растителност от местообитания 91E0, 91F0 и 92A0, които имат укрепващи и противоерозионни функции;

- Да бъде изготвен ГИС слой „Екологична инфраструктура“, включващ ландшафтните елементи по Еко схема I.B.2 и да бъде предоставен на МОСВ.

- Да не се допуска унищожаване на храсти и дървета в екотон гора - открито местообитание.

➤ I.B.6 - Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи

- Тази интервенция да не се прилага в национални паркове, резервати и поддържани резервати, съгласно Закона за защитени територии;

- От площите за подпомагане по тази интервенция в защитените зони да се изключат находища на висши растения от Приложение 2 на Закона за биологично разнообразие, предмет на опазване в защитените зони, съгласно цифрови географски данни за разпространението им, предоставени от МОСВ не по-късно от 01.11.2023 г.

➤ I.B.7. Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми

- В защитени зони от мрежата Натура 2000 да не се допуска унищожаване на храсти и дървета в екотона гора - открито местообитание до сто метра от границата на гората;

- В защитени зони от мрежата Натура 2000 да не се финансира създаване на земеделски култури в пасища, ливади, мери, голини, поляни и дивечови ливади.

➤ II.A.4. Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия

- В защитени зони по директивата за птиците да не се финансират площи с лавандула и кориандър, на които в предходната година земеделският стопанин е отглеждал зърнени култури и рапица.

➤ II.A.7 - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)

- Да бъдат изключени от подпомагане по мярката площи с тревни и храстово-тревни съобщества около малки водни обекти (под 1 дка) със стоящи води, подхранвани от дъждовни води и снеготопене, буфер от 100 м около планински езера в националните паркове, както и буфер от 1 km около местата за токуване (центровете на токовищата) на глухаря.

- Интервенцията да се извършва при натоварване на пасищните системи от 0,3 до мах. 0,4 ЖЕ/ха.

- В интервенция П.А.7 „Традиционни практики за сезонна паша“ (пасторализъм), която се прилага в националните паркове, да предвиди дирекциите на НП да имат право да променят нормите за натоварване на конкретни пасища, да преместват стада на други пасища или да преустановяват пашата на дадена площ, без това да води до финансови загуби на бенефициентите по интервенцията.

➤ П.А.13. Горско екологични дейности в горите

- Да се поддържа мъртва дървесина в количество не по малко от 10% от общия запас с изключение на горите с висок риск от пожари;

- Да не се подпомагат гори с разрешена паша в тях.

➤ П.А.14. Подпомагане по Натура 2000 за гори

- Мъртвата дървесина да се поддържа в количество, съгласно утвърдени от ИАГ към МЗХ и приети на заседание на Националния съвет за биологично разнообразие, проведено на 08.06.2010 г. "Ръководство за устойчиво управление на горите в Натура 2000" с разписани режими за устойчиво управление на горите в мрежата Натура 2000.

➤ П.АЕ.3. Възстановяване и поддържане на деградирани пасищни територии (прилага се извън Натура 2000)

- Интервенцията не се прилага във физически блок 17449-131 с цел опазване на вида *Lignoptera fumidaria*;

➤ П.Г.1. Инвестиции в земеделските стопанства, П.Г.1.1. Инвестиции в земеделски стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда, П.Г.4. Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия, П.Г.5 - Инвестиции в инфраструктура за напояване, П.Г.6 - Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони

- При изпълнение на дейностите по тези интервенции да се спазват изискванията на законодателството в областта на околната среда, водите и устройство на територията, както и мерките, условията и предписанията на компетентните органи с цел:

- недопускане на дейности, които водят до изменения в хидрологичния режим на водозависими природни местообитания и местообитания на видове, предмет на опазване в защитени зони, и до унищожаване на крайречната дървесна растителност;

- недопускане извършване на дейностите по подобряване на съществуващи напоителни инсталации или елементи от напоителна инфраструктура в размножителния период на птиците.

➤ П.Г.10 Залесяване и възстановяване

- При осъществяване на интервенцията в защитени зони да се използват само местни видове, с местен географски произход и не се допуска залесяване и възстановяване с чужди инвазивни видове и неместни видове. При прилагане на интервенцията в 33 BG0000218 „Дервентски възвишения 1“, BG0000212 „Сакар“, BG0000219 „Дервентски възвишения 2“ и BG0001034 „Остър камък“, в които видът мишевиден сънливец (*Myomimus roachie*) е предмет на опазване и е особено чувствителен, да не се допуска залесяване с иглолистни видове.

- Да не се залесяват пасища, пасища с храсти, ливади, голини в защитени зони, горски поляни, торфища и обработваеми земи, които не са включвани в сеитбооборот 5 или повече години.

- Свързаните със залесяването дейности в защитените зони от Натура 2000 следва да се реализират извън периода март-юли – размножителния период на птици и други групи диви животни.

- Да не се подпомага залесяване на неземеделски земи в горските територии на природни местообитания 91G0, 91H0, 91AA, 9530, 9560, 9150, 95A0, 92D0, освен в случаите, когато ерозирания терен не заема над 50% от площта на полигона за залесяване.

- Да не се подпомага залесяване с пълна обработка на почвата или изпълнение на тракторни тераси в защитени зони.

- Да не се подпомагат дейности в горите по попълване на подраста във фаза на укрепнал подраст с разсадникови фиданки.

- Интервенцията не се прилага на територията, обхваната от физически блокове с № 49597-194, 49597-74, 63152-28, одобрени със Заповед № РД-09-150/25.02.2022 г. на министъра на земеделието, с цел опазване на вида *Phengaris nausithous*.

➤ В интервенция II.Г.11 Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития:

- да не се финансират дейности свързани с използване на тежка транспортна техника и трайно и интензивно човешко присъствие в места с леговища на мечка и в радиус поне 500 м около тях;

- допустими за подпомагане в защитените зони са всички дейности, с изключение на подобряване на пътища за движение на противопожарни автомобили и създаване, подобряване и поддръжка на противопожарна инфраструктура в гори, класифицирани с нисък риск от горски пожари.

➤ Интервенция II.Г.12 Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии в защитените зони се прилагат само за отгледни сечи (осветление, прочистки) и планирани санитарни сечи.

➤ При кандидатстване за финансиране по интервенция I.Д.1 Преструктуриране и конверсия на лозята е задължително представяне на влязъл в сила акт от компетентния орган по околна среда по реда и условията на глава шеста от ЗООС и/или чл. 31 от ЗБР.

➤ В защитена зона BG0002016 „Рибарници Пловдив“ да не се прилагат интервенции II.Г.1 и I.Д.5.

II. Мерки за наблюдение и контрол при прилагане на СПРЗСР:

1. На всеки **три години** от прилагането на плана, възложителят да изготвя доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда при прилагането на СПРЗСР, включително на мерките за предотвратяване, намаляване или отстраняване на последиците от възникнали неблагоприятни последствия от осъществяването на плана. Изготвените доклади да се предоставят в Министерство на околната среда и водите за одобряване.

2. Наблюдението и контролът на въздействията върху околната среда при прилагането на СПРЗСР да се извършват въз основа на следните мерки и индикатори:

№	Мярка за наблюдение и контрол	Индикатори	Период/Отговорен орган за изпълнението
1.	За потребностите и интервенциите с инвестиционен характер да се съобразяват относимите цели, насоки и мерки за адаптация към изменението на климата за гарантиране на устойчивостта им	- Предвидени мерки за устойчивост в проектните предложения. - Брой населени места/ производствени обекти/ земи/гори, водни обекти, които са повлияни от проекти за намаляване на замърсяването и негативните ефекти от изменението на климата.	- При одобряване на проектните предложения/ Управляващ орган, Национален орган След прилагане на интервенцията/ Управляващ орган, Бенефициенти

2.	Развитие на ефективна системата за споделяне на знания и иновации и цифровизация в селското стопанство	Брой регистрирани в ССЗИ	ССЗИ
3.	Подобрена инфраструктура за напояване	Дължина на изградена/ възстановена/модернизирана хидромелиоративната инфраструктура	Периодично/ Бенефициенти
4.	Допустимост на проектните предложения спрямо действащите ПУРБ и ПУРН	Наличие на становище от компетентните органи	Преди одобряване на проектните предложения / Бенефициенти
5.	Подобрени условия за устойчиво развитие на секторите в земеделието	Внедрени иновации и цифровизация в стопанствата	Периодично/ Бенефициенти
6.	Проекти в лозаро-винарския сектор за обновяване на производствения потенциал	Брой реализирани проекти	Периодично/ Бенефициенти
7.	Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство (от водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса от селското стопанство)	Брой реализирани проекти	Периодично/ Бенефициенти
8.	Използване на култури и сортове, приспособени към климата	Засадени площи/годишно от реализирани проекти	Периодично/ Бенефициенти
9.	Залесяване на земеделски и неземеделски земи	Залесени площи/годишно от реализирани проекти	
10.	Спазване на приетите режими на управление на защитените зони, в това число ограничаване на вероятността от отрицателно въздействие върху защитените зони и приоритетите на опазване в тях	Одобрени инвестиционни проекти на територията на защитени зони, заета площ (дка); Начин на съобразяване на режимите на управление.	Периодично/ Бенефициенти
11.	Недопускане на нарушаване/ увреждане/унищожаване на ценни растителни видове, както и животински видове и техни местообитания	Проведени процедури по ОВОС/ЕО/ОС (когато са приложими) Изпълнение на мерките от крайните актове по ОВОС/ЕО/ОС (когато са предвидени за биологично разнообразие)	Периодично/ Бенефициенти
12.	Развитие на традициите и на културно-историческите обекти	Наличие на съгласувателно становище от компетентен орган	Преди започване на дейностите/ Бенефициент
13.	Нови производства в областта на биоикономиката и кръговата икономика	Брой реализирани проекти	Периодично/ Бенефициенти
14.	Развитие на биологичното земеделие	Земеделски площи/отглеждани селскостопански животни годишно	Периодично/ Бенефициенти

3. При констатирани неблагоприятни последствия върху околната среда и/или човешкото здраве да се предложат и предприемат своевременни мерки за възможното им отстраняване.

Настоящото становище не отменя задълженията на възложителя за изпълнение на изискванията на ЗООС и други специални закони и подзаконови нормативни актове и не може да служи като основание за отпадане на отговорността съгласно действащата нормативна уредба.

При промяна на възложителя и/или преди изменение на плана възложителят, съответно новият възложител трябва да уведоми МОСВ своевременно, съгласно чл. 88, ал. 7 от ЗООС.

Съгласно разпоредбата на чл. 88, ал. 6 от ЗООС, становището губи правно действие, ако в срок 5 години от влизането му в сила не е одобрен плана.

На основание чл. 28 от Наредбата за ЕО възлагам на директорите на РИОСВ и Басейновите дирекции контрола на поставените условия и мерки, в рамките на тяхната компетентност.

На основание чл. 88, ал. 3 от ЗООС, заинтересованите лица могат да обжалват становището пред Върховния административен съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс в 14-дневен срок от съобщаването му.

Дата: 20.09.2023г.

МИНИСТЪР

ЮЛИЯН ПОПОВ

